

Feszty Árpádné visszaemlékezései. Fesztyné új könyve nem szoros rendet követő emlékirat, hanem egy az élettől megpróbált lélek tanuság-tétele, melyből túlnyomó részben személyes élmény alapján támad föl előttünk a mult idők számos kivételes alakja, helyenkint rapszódikusan érzelmes, de kétségtelenül egyéni beállításban. A följegyzések indítéka az idei centenaris ünnep-lés hősére való emlékezés, mely a szerzőt Jókaihoz fűző viszonyánál fogva joggal számíthat érdeklődésre.

Minden emlékiratszerű munka bizonyos fokig egocentrikus jellegű. Ez a könyv sem kivétel. Hasonló eredetű társaival szemben azonban előnye az a rokonszenves tartózkodás, mellyel a szerző saját szerepéről ír. Kár, hogy a másodkézből származó adatok közül a Szendrey Júliára vonatkozót nem mellőzte. E résznél a közlés elvi álláspontja tévesztette meg. „Petőfiről nem akrok mástól hallani, mint Jókaitól. Igazság? Vagy mese? Mindegy. Jókai mesélte” — írja a szerző. „Nem mindegy” — mondhatja erre indokolás nélkül a tárgyilagosa olvasó. Aminthogy néhány sorral odább a szerző is ily belátásra jutva iparkodik megelőzni az esetleges félreértést. Petőfinében az utókor eddig tudvalevőleg csupán elsietett második házasságát kifogásolta. Emlékének a mende-mondák mikro-szkópiájánál való vizsgálata bátran elhagyható. Ne felejtjük el azt a tényt, amit Herczeg Ferenc oly szépen megállapított róla s amely szerint bármint vélekedjünk, egy bizonyos és ez örök érdeme, hogy egy polgári háztartás keretében megtudott maradni Petőfi műszájának.

Több méltánnyal említhető a könyvnek az a fejezete, mely *Gárdonyiról* szól. E sorokért az irodalomtörténet is hálás lesz Fesztynek: mert a mimóza-természetű költő lelki zárjait olykor igen sikeresen nyitogatja. Különösen érdekes Gárdonyinak a Fesztyék családi köréhez tartozó két Margit iránti vonzalmát ismertető rész. Mindkét szerelmi álom állítólag a költő félszegsége és bátortalansága miatt foszlott szét. Valószínű a föltevés, hogy az Isten rabjai, a Láthatatlan ember s a Hatalmas harmadik című regények nőalakjai ihletalapjukban

ez epizódokra vihetők vissza. A Göre-ciklus ötletének megszületése is helye ösztönrel származtatható Gárdonyinak a Feszty-körkép tükársága idején szerzett tapasztalataiból.

Nem érdektelen a *Balatonfüredi víg és szomorú mozifölvételek* című rész sem. Sok kedves apróság kerül itt elő írókról és színészekről, többnyire olyan vonatkozásban, melyből az illetőknek inkább a magán-, mint a közélet felé mutatott arca nyer megvilágítást. Természetesen e följegyzések mindegyike se fogadható el fönttartás nélkül. Ennek azonban nem egészen a szerző az oka. Ő ugyanis nem tehet róla, hogy a „Magyar hölgynek születni nagy és szép gondolat” idézetet Tamássy József, az egykori jeles színész szerencsétlen frázisnak tartotta s Garay helyett Vörösmarty-nak tulajdonítva, ez alapon úgy vélte, hogy „Még a legnagyobb írók is belesznek ilyen hamis pátoszaiba”.

Az ifjabb nemzedékre nézve sok becses tanulsággal jár majd a *Jókai alkonyáról* szóló fejezet. Ennek merengő emlékezéstől fátyolozott sorai tompitottságuk ellenére is igazolják a tapasztalatot, hogy a nagy fák kidőlte után sokáig visszhangzik az erdő. A nagy perben erősen érdekelt szerző tapintatára vall, hogy az ő részéről e visszhangba nem vegyült ünneprontó kiáltás. Kegyeletes érzése — szép könyve révén — Jókai emlékéhez méltón a megbékéltség jegyében munkál közre a nagy ünnepelt kultuszának elmélyítésén.

Baros Gyula.

Újgörög népmesék magyar nyelven. A mult század elején vívott szabadságharc — amelyben oly tragikus, de egyszersmind ideális szerep jutott Byronnak — Európa-szerte érdeklődést keltett a görögök iránt. „A hellének szent csontjaiból kikelő Szabadság” — ahogy a Szolomosztól származó nemzeti himnusz allegóriája rajzolja — sok idegen szívet is lángalobbantotta. Az így támadt filhellén lelkesedés — melynek hullámai egészen napjainkig csaknem minden neogrécista lelkét megérintették — főforrása lett annak a gyűjtő, fordító és feldolgozó munkásságnak, mely a két utolsó században az újgörög nyelv